

PATRIMONIU

PRACTICA RESTAURĂRII - RESTAURAREA UNUI CAR MINIATURAL WIETENBERG (1800-1300Î.HR)

Sorina Parchirie

Restaurarea reprezintă disciplina care se ocupă cu restabilirea semnificației originale (aspectul inițial) a valorii culturale, pierdută parțial sau estompată în timp și consolidarea structurii suportului.

Termenul *restaurare* provine din verbul latin „restauro” care înseamnă „refac”, de unde a derivat „restauratio” - „restaurare”.

Din punct de vedere al obiectivului pe care îl propune, conservarea și restaurarea include ansamblu de măsuri, metode și mijloace profilactice și curative, puse în slujba conservării optime a mesajelor și mărturiilor cu valoare culturală. Rolul fundamental al restauratorului este păstrarea bunurilor culturale în beneficiul generațiilor prezente și viitoare. El contribuie la mai buna înțelegere a acestor obiecte din punct de vedere estetic, istoric și a stării lor fizice.

Activitățile profesionale ale restauratorului sunt diferite de cele ale profesiunilor artistice sau artizanale. Restauratorul nu creează obiecte culturale noi, acesta intervenind în viața unui bun cultural atunci când efectele nedorite îi afectează valoarea documentar-artistică, semnificația, precum și capacitatea de rezistență la acțiunea factorilor din mediul înconjurător, fără însă să umbrească prin „creația” proprie opera originală a autorului.¹

Dacă obiectul original are unele părți lipsă, care împiedică reprezentarea piesei respective în toată mărimea ei, se va ține cont de percepția vizuală și de necesitatea de a întări părțile rămase, completându-se mai apoi zonele lipsă. Atunci când este vorba de restaurarea unor obiecte din fragmente, acestea sunt indentificate și lipite, însă rămân între ele goluri care nu ne dau posibilitatea de a restabili complet forma, deși proporțiile și curbura bucăților ne îngăduie să ne facem o idee despre obiect.

În asemenea cazuri, completând *golurile*, restauratorul are dreptul să restabilească forma și să așeze părțile obiectului care nu au putut fi anexate fără completarea lipsurilor, dar nu înainte de o temeinică documentare, de o cunoaștere precisă a materialului din care a fost alcătuit obiectul, a tehnicii sale de lucru și de o înțelegere detaliată a naturii și caracterului acțiunii substanțelor cu care restauratorul intervine.

Munca de restaurare-conservare a ceramicii nu este una facilă. Această activitate este un act de cultură și nu de meșteșugar, în care nu se poate întreprinde nici o operațiune fără o investigare a stării obiectului, fără o cunoaștere a cauzelor degradării, care pot fi naturale sau sociale.

Din categoria factorilor destructivi fac parte, în primul rând, greșeli de tehnologie, cum sunt cele legate de evoluția tehnicii sau neglijența producătorilor de ceramică. Arderea slabă sau neuniformă, folosirea unei argile cu un grad sporit de impurități și un conținut sărac în caolin, utilizarea unor degresanți în umplutură, uscarea insuficientă înainte de ardere, lipirea unor elemente (torți, ornamente suprapuse etc.) pot constitui vicii tehnologice, care duc la degradarea lentă a patrimoniului ceramic, atât în perioada când se află în sol sau apă, cât și după scoaterea acestuia în mediul atmosferic. Totodată, mai există și așa-numitele „accidente de epocă”, deseori cauzate de evenimente sociale (migrații, jafuri, incursiuni razboinice etc), practici rituale sau fenomene naturale. Toate acestea au o semnificație documentară pentru istoric și arheolog și nu trebuie înlăturate prin munca de restaurare, ci doar corectate

1 *Sesiunea internațională de restaurare-conservare. International Restoration and Conservation Session*, coord. Gheorghina Olariu, Satu Mare, Ed. Muzeului Sătmărean, 1997, passim

în așa fel încât să se restabilească integritatea, conservarea, respectiv consolidarea obiectului.²

La începutul secolului al XX-lea (1902-1904), pe platoul superior al Dealului Turcului (situat la ieșirea din Sighișoara, pe partea dreapta a drumului care duce spre Tg. Mureș) au fost descoperite materiale ale unei importante culturi arheologice din epoca bronzului mijlociu-cultura Sighișoara-Wietenberg (1800-1300 î.Hr.), cu răspândire în Podișul Transilvaniei.³ Ceramica acestei culturi este reprezentată de o mare varietate de forme, având o ornamentație specifică.(vezi *Anexa*)

Tehnicile utilizate pentru ornamentarea acestei ceramici sunt incizia, impresiunea, împunsătura fină, hașurarea, reliefarea. Repertoriul motivelor ornamentale este destul de complex și constă în caneluri, benzi de creștături, romburi, triunghiuri, spirale, meandre hașurate.

Culturii Sighișoara – Wietenberg îi sunt caracteristice și o serie de obiecte uzale din ceramică, cum sunt: linguri, vergele de lut sau bastonașe pentru ornamentarea locuințelor, altare miniaturale în formă de cutie, care de lut cu patru roți, reprezentând vehicule miniaturale utilizate împreună cu figurinele antropomorfe sau zoomorfe în ritualurile magico-religioase.

În urma săpăturilor arheologice de la Dealul Turcului, a fost descoperit și un fragment de car miniatural, având lungimea de 13 cm și lățimea de 10 cm.

Piesa este lucrată din ceramică de culoare neagră fină cu o ardere reducătoare, fiind lustruită pe toată suprafața. Modelul de car fragmentar este patrulater, decorat în exterior cu meandre din benzi punctuate cu încrustație albă. La bază este perforat pentru osie. Tehnica decorației fragmentului este incizia.⁴

Înainte de restaurare, obiectul era sub forma unui fragment, care reprezenta aproximativ 50% din întreg.(vezi *Anexa*) Un fragment oarecum asemănător a fost descoperit la Lenchința de Mureș (jud. Mureș) și face parte dintr-un car de cult, minunat decorat, având capetele terminate într-o protomă în formă de cap de ovicaprină.

Prima etapă în restaurarea piesei a fost spălarea fragmentului pentru îndepărtarea depunerilor cu un detergent neutru, urmată de uscarea la temperatura ambientală. S-a trecut apoi la completarea părții lipsă cu gips prin metoda negativului de ceară după care piesa a fost finisată, realizându-se mai apoi decorul exterior. În paralel, s-a lucrat și la realizarea a trei roți după modelul deja existent. Din lemn tratat special, s-au confecționat două osii, pe care au fost montate cele patru roți.

Piesa a fost integrată cromatic cu culori tempera, în nuanțe apropiate de original. (vezi *Anexa*)

Conservarea generală s-a realizat prin pensulare cu nitrolac diluat, urmată apoi de uscarea la temperatura ambientală.

Obiectul restaurat se află expus în expoziția de bază a Muzeului de Istorie din Sighișoara, sala de arheologie, de la primul nivel al „Turnului cu Ceas”.

2 *Ibidem.*

3 *Istoria Transilvaniei*, vol I (până la 1541), coord. Ioan-Aurel Pop, Th. Năghler, Centrul de Studii Transilvane, Institutul Cultural Român, Cluj-Napoca, 2003, p. 41

4 Gh. Baltag, *Sighișoara înainte de Sighișoara*, București, Ed. Oscar Print, 2000, passim

ANEXA

Tipuri de decorațiuni caracteristice ceramicii culturii Sighişoara-Wietenberg
(după Kurt Horedt)

Fragment de car înainte de restaurare

Modelul de car după restaurare

**THE RESTORATION PRACTICE – THE RESTORATION OF A WIETENBERG
MINIATURE HORSE
(1800 – 1300 B.C.)**

In this article, the author tries to present both the difference between the work of a restorer and that of a craftsman, and the importance of restoring the objects belonging to the Museum Heritage.

Furthermore, this article describes the restoration of a ceramic object, which belongs to the Wietenberg culture (1800-1300 B.C.) and which is displayed at the archeological exhibition of the “Clock Tower” museum in Sighisoara.

Cuvinte cheie: restaurare, Cultura Sighișoara-Wietenberg, ceramică, Muzeul de Istorie Sighișoara

Keywords: restoration, Sighișoara-Wietenberg Culture, pottery, History Museum Sighisoara